viršius neornamentuotas. Gyvenvietė datuotina greičiausiai vidurinio neolito pabaiga ar vėlyvuoju neolitu - III tūkst. pr.m.e. antrąja puse.

4. Žvalgomojo pobūdžio tyrinėjimai atlikti nedideliėje kalvelėje, esančioje dešiniajame Virvytės krante, apie 100 m nuo tos vietos, kur į ją įteka Vaidžio upeliukas. 1982 m. Luokės mokytoja S. Gedminienė upės griaunamo kranto šlaite pastebėjo juosvą kultūrinį sluoksnį su angliukais, vieną kitą smulkią puodo šukelę, todėl čia ir atlikti žvalgomojo pobūdžio tyrinėjimai 52 m^2 plote. Rastos pailgo stulpinės konstrukcijos pastato liekanos, kelios plonasienės puodų šukės, titnago nuoskalos ir skeltės. Gyvenvietė jau sunaikinta upės, ir toliau niekur kultūrinio sluoksnio nerasta. Pagal negausius radinius gyvenvietė datuotina neolito pabaiga - žalvario amžiaus pradžia.

Algirdas Girininkas

KRETUONO 1-OJI GYVENVIETĖ

Gyvenvietė yra Švenčionių raj., į Š nuo Rėškutėnų kaimo prie Kretuono ežero R kranto. Paminklas pradėtas tyrinėti 1979 m., iki šiol buvo ištirta 276 m^2 (žr.: ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 9-12), 1982-1983 m. MAII ištyrė dar 236 m^2. Tyrinėtoje R ir V gyvenvietės dalyje aptikti du kultūriniai sluoksniai: A - virvelinės keramikos, B - Narvos kultūros.

R gyvenvietės dalyje A kultūrinio sluoksnio dalis nuarta. Čia buvo aptikti 3 židiniai, apie kuriuos koncentravosi pagrindiniai šio sluoksnio radiniai: virvelinė keramika, akmeniniai ir titnaginiai dirbiniai. Keramikos molio masėje - daug grūsto granito, puodai S formos profilio sienelėmis, labai mažai ornamen-

tuoti. Ornamentų motyvai nesudėtingi - dažniausiai ant puodų kaklelių įspaustos 2-3 horizontalios virvučių eilutės. Yra puodų, papuoštų žemiau kaklelio prilipdytais rumbais su pirštais įspaustomis duobutėmis. Visoje gyvenvietės teritorijoje kartu su virveline aptikta ir šukinės duobelinės keramikos. Tai buvę smailiadugniai, katilo formos puodai, papuošti gilių apskritų duobučių ir šukinių įspaudų eilutėmis, kurios horizontaliomis juostomis dengė visą indo paviršių. Iš virvelinės keramikos tik 1,4 % yra ornamentuota, o šukinės duobelinės ornamentuoti visi puodai.

Labai gausus ir įvairus titnago inventorius. Didžioji dauguma dirbinių pagaminta iš nuoskalų ar skaldytinių dalių. Trikampiai antgaliai smulkūs, paviršius iš abiejų pusių retušuotas plokščiu retušu. Gausiausi - širdiniai antgaliai. Nemaža antgalių su atsparnėmis ir nedidelėmis įkotėmis. Antrą vietą antgalių tarpe užėmė rombiniai, retušuoti iš abiejų pusių plokščiu retušu. Labai daug gremžtukų, grandukų, iš skelčių pagamintų peilių, skobtelių, kaltelių, pjūklelių, grąžtelių ir kt. Tarp titnaginių dirbinių išsiskyrė nedideli kirveliai-ašmenėliai, kurių paviršius retušuotas, o ašmenys gludinti. Į šiuos mažus titnaginius kirvukus panašūs akmeniniai keturkampio pjūvio kirvukai gludintu paviršiumi.

Visą šį gausų inventorių (titnaginių dirbinių rasta daugiau negu 2000 vnt.) papildė moliniai dvigubo nupjauto kūgio formos verpsteliai, gludintuvai, tinklų pasvarai.

Narvos kultūros sluoksnis (B), kurio storis (25-30 cm) beveik vienodas visoje gyvenvietės teritorijoje, išsaugojo daug gausesnį ir geriau išlikusį inventorių ir ūkininkavimo pėdsakus.

B gyvenvietės dalyje buvo aptiktos 6 židinių liekanos. Tai nuo 50 iki 170 cm skersmens ir nuo 40 iki 130 cm gylio židiniai

apversto netaisyklingo kūgio formos duobutėse. V gyvenvietės dalyje atsidengė 7 ūkinės duobės, kurių gylis nuo kultūrinio sluoksnio paviršiaus siekia 110-150 cm. Pirmojoje, didžiausioje iš visų, be keramikos, titnago, kaulo dirbinių, rastas žmogaus žandikaulio fragmentas bei smulkios kaukolės dalys. Duobės išsidėsčiusios netaisyklingai, dvi iš jų net susijungusios.

Inventorių daugiausia sudarė keramika. Ji lengva; molio masėje yra organinių priemaišų , o apatinio kultūrinio sluoksnio horizonto šukėse - ypatingai daug grūstų sraigių. Puodai ornamentuoti žemiau kaklelio apvalių duobučių, įraižų, dantukų įspaudais. Iš 3000 puodų šukių nustatytas minimalus puodų skaičius - 279. 86 % puodų ornamentuota.

Tarp titnaginių dirbinių didžiausią dalį sudarė iš skelčių pagaminti antgaliai ir medžio bei kaulo apdirbimo įrankiai. Tarp antgalių vyrauja lancetai, retušuota įžambiai nuskelta kraštinė. Aptikta ir netaisyklingos formos trikampių, daugiausia retušuotų tik pakraščiais statmenu retušu. Retai pasitaikė lapo ir episvidrinės formos antgalių. Gyvenvietėje rasta grandukų, gremžtukų, rėžtukų. Tarp 190 titnaginių dirbinių buvo 15 peilių, 4 kirveliai-ašmenėliai retušuotu paviršiumi. Pastarieji pagaminti iš stambių skelčių.

Kaulinių ir raginių dirbinių - 32 vnt. Tarp jų - 6 kūginiai, 2 adatiniai antgaliai, 2 raginiai kirviai, 5 kalteliai, 1 dvišonis žeberklas, ylos, smaigai, įvairių dirbinių fragmentai.

Visame gyvenvietės kultūrinio sluoksnio plote aptikta daug suskaldytų gyvulių kaulų. R ir ypač V gyvenvietės dalyje rasta galąstuvų bei akmeninių rutulių gludintu paviršiumi.

Pagal dirbinius Kretuono gyvenvietės A kultūrinį sluoksnį reikėtų priskirti II tūkst. pr.m.e. pirmam ketvirčiui, B sluoksnį - III tūkst. pr.m.e. viduriui.